

SİZLERDE HİÇ VİCDAN YOK MU...

BİR TAKDİM

Yılmaz Yalçınar, Vicdan, s. 11-17, Erguvan Yay.

Özet: Celal Sancar, 12.05.2024

Rahmetli “Reis Baba”, emekli ağır ceza reisi ve gayet güçlü inancı olan bir zat idi. Takdire bakınız ki; 80’li yılların başlarında Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi’nde yargılandığımda, kendileri bir başka ilin sıkıyönetim mahkemesinde ağır ceza reisliği yapıyormuş. Aynı dönemde o yargıç, ben sanık/mahkûm!

Bir sahil kasabasında yollarımız kesişti. Aradan 30 küsur sene geçtikten sonra yaşadıklarımız etrafında saatler süren sohbetler ediyorduk. Yaklaşık 8 yıl kadar muhabbetimiz oldu. İkimizin de bir masa etrafına oturup oyun oynama alışkanlığı yoktu. Çayhane, kahvehane, meyhane bilmezdik. Sigara bile kullanmıyorduk. Yolda tütürüp giden biri varsa, dumanından etkilenmemek için kaldırım değiştirircesine uzaklaşırdık... Zamanla “Diyarbakır İşkencehanesi”nde yaşadıklarımı dinlemeye merak salmıştı. “Meğer insanları nereye gönderiyormuşuz da haberimiz yokmuş...” diye hayıflanırdı. Anlattığım hapisane günlerini, hayret hatta dehşetle gözlerini açarak dinler; anlattıklarımı inanılmaz bulurdu.

Neredeyse zihnine fotoğrafını çeker gibi sindirmek çabasıyla, koğuşların hücrelerin en hurda detayını öğrenmek isterdi. Belki kimseye anlatmadığım kadar, bilebildiğim en ücra detayına kadar “Diyarbakır İşkencehanesi”ni ona anlattım.

İşte doyumsuz bu hasbihaller esnasında dönüp dolaşıyor, sık sık “vicdan” bahsine geliyorduk. Nasıl gelmezsiniz ki, biri eski yargıç, diğeri halâ şartlı tahliye, 36 yıla mahkûm, bir hapisane çıktısı olan ben! Hele bir defasında Diyarbakır 7. Kolordu’daki Sıkıyönetim Mahkemesi’nin duruşmasına, helaya götürülmediğim için altını kirletmiş olarak sokulduğum günü anlattığımda, benim yüreğimden taşandan daha beter öfkelenmişti. Hiç beklemediğim şekilde ağzını bozmuş, sövüp saymıştı.

Diyarbakır’da duruşmaya gitmemiz daha bir işkence idi. Handiyse, içerideki işkenceye razıydı tutuklular; yeter ki, Kolordu içindeki mahkemeye götürülmesinler! Gecenin bir yarısı saat 3-4 gibi koğuşlardan çıkarılır, tekme sille hapishanenin girişindeki alt uzun omurga koridoruna indirilirdik. Yüzümüz duvara dönük, ellerimiz arkadan kelepçeli, baştan sona upuzun bir zincirle yine o arkadan kelepçeli kollarımızla birbirimize bağlı olarak; sabah gün ışıyıp, ardından iç güvenlik subayları lojmanlarından çıkıp gelinceye kadar yerimizde sayarak ve

dayak yiye yiye marşlar söylenirdik. Ne zaman geleceği belli olmayan tekme ile yamulma, ya da ensemize atılan yumrukla alnımızı duvara çarpma tedirginliği içinde avaz avaz marş söylenir ve slogan bağırtılırdık. Ayakta duracak mecâlimiz kalmazdı.

Subaylar gelince susturulurduk. Artık, her tarafı kapalı askeri muhabere kamyonlarının kasalarına tikiş tikiş, balık istifi bindirilip, bir de onun içinde, ayakta bir yere tutunamadan, kaburgalarımızın kırılma tehlikesiyle birbirimizin üzerine yığılarak Kolordu'ya gidiş işkencesi yaşamak vardı ki, facia, facia!. Burada tafsilane şu anda ne vakit yeter ne de bende tâkâd kalır...

“Yahu bu şerefsizlik! Acaba bizde de mi böyle oluyordu. Vah vahh”. Hiç kuşkunuz olmasın Reis Baba, sizin görev yaptığınız yerdeki askeri cezaevinde de üç aşağı beş yukarı aynısı olmuştur. “Kanlı Kolordu'da, -bölge halkının dilinde 7. Kolordu'dan böyle bahsedilirdi- tutuklular için mahkemenin özel geçici hapisane hücreleri daha doğrusu bekleme yerleri vardı. Sadece asker gardiyanların ve tutukluların bildiği hücreler. Bazen küçüğünde olurduk, bazen büyüğünde. Tepemizde 20'li yaşlarda var yok, hemen hepsi Batı'dan ve Kuzey'den, bilhassa Karadeniz'den asker gardiyanlar olurdu. Bölgede Kürtler olduğundan diğer bölgelerin çocuklarına burada askerlik yaptırılıyordu. Buranın çocuklarına da Batı'da... Bilmem halâ öyle midir?!

Gardiyanlar bize diz çöktürür, etrafta oturacak bir şey olmadığından ve biraz da câhilâne eziyet dürtüsüyle sırtımıza, ensemize oturlardı. Saatlerce üzerimizde onların ağırlığı ile o halde kıpırdayamadan beklemekten dermanımız kesilirdi. Ağırlığı çekemez hale geldikçe nefesimiz kesilir, halsiz kalırdık. Devrildik devrileceğiz! Hisseden gardiyan rahatsız olurdu. Ya da diğeri, “Lan, seninkisi yayıldı, yayılacak” derdi; alay ederek. Sırtımızdaki ağırlık kalkardı. Diz değiştirirdik... Bazıları insafa gelip daha sık diz değiştirmemize fırsat tanırlardı.

Bir defasında, onca söylememe rağmen tutukluların “gürzo” tâbir ettikleri rezil bir gardiyan; ihtiyaç gidermeme izin vermedi. Sıktım kendimi, sıktım, sıktım... Ne zaman ki, saatler sonra duruşmaya götürülmek üzere sırtımdan indi, uyuşmuş ayaklarımla üç-beş adım atacak oldum, bacaklarımdan aşağıya bir ılıklığın yayıldığını hisseder gibi oldum. İdrar yollarımın daha sıkılacak tarafı kalmamış olmalı ki, istem dışı ılık ılık işiyordum ve ben; sendeleyerek yürürken sidik, paçalarımdan aşağı akıyordu. Engel olamıyordum. Üzerimde yer bezi kalitesinde kot kumaşa benzetilmiş mavi renkli “tek tip elbise” vardı. Sidikle ıslanan bölgeleri koyu bir renk almış, yer yer bacaklarıma yapışmıştı. Bu halde sürüklenircesine götürüldüğüm duruşma salonunun kapısında kelepçelerim açıldı, içeri sokuldum.

Söz bana ne zaman geldi, nasıl oldu, daha başka neler söyledim hatırlamıyorum. Kürsüde oturan, cübbelerinin yakaları içinde kaybolmuş heyete karşı halimi gösterip, iliklerime kadar battığım utancın öfkesiyle ileri geri sözler bağırp; “Sizlerde hiç vicdan yok mu?” dediğimi hatırlıyorum. Belki de ben ciğerleri henüz nefese kavuşmuş boğuk sesimle söylediklerimi bağııyorum, sandım; sadece kendim duydum. Riyaset makamında oturanlar, hiç umursamadılar, istiflerini bozmadılar. Gömüldükleri koltuklarından “Ya ne diyor bu” diye bakmak zahmetine bile girmediler! Sadece az ilerimde duran gardiyan, anında dersimi vermek üzere, hareketlenir gibi oldu; ama duraksadı. Ben, o berbat halimle tekrar kalktığım sandalyeye yığıldım. Sandalye de sidik içindeydi...

Tarih boyu bütün ezilenlerin, güçlülere karşı ortak arayışını bağırmıştım:

“Sizlerde hiç vicdan yok mu?”